

Zekât ve Sadakanın Bireysel ve Toplumsal Faydaları

“Artma, çoğalma, arınma ve bereket” anlamlarına gelen zekât, zengin Müslümanların yılda bir kez malının veya parasının belli bir miktarını Allah rızası için ihtiyaç sahiplerine vermesidir.

Zekât, mal ile yapılan **farz** bir ibadettir. Hicretten iki yıl sonra Medine’de farz kılınmıştır. Bir kimsenin zekât verebilmesi için **nisap** miktarı mala sahip olması gerekir.

"Namazı kılın, zekâtı verin, önceden kendiniz için yaptığınız her iyiliği Allah katında bulacaksınız. Şüphesiz Allah, yapmakta olduklarınızı görür."

Bakara suresi, 110. ayet.

HATIRLAYALIM

Nisap; Yeme, içme, giyinme, barınma, eğitim ve sağlık gibi temel ihtiyaçların dışında; altın için 80.18 gram, diğer paralar için buna eş değer para ya da mala sahip olmaktır.

Zekâtla İlgili Şu Noktalara Dikkat Edelim

- ✿ Zekâtı verirken niyet edilmeli zekât verilen kişi incitilmemelidir.
- ✿ Zekât malları ihtiyaç fazlası olmalıdır. Temel ihtiyaçlar (oturulan ev, araba vb.) için zekât verilmez.
- ✿ Zekât malları gelir getiren cinsten olmalı, zekât verilecek malın veya paranın bir yıl süreyle sahibinin elinde bulunması gerekir.
- ✿ Zekât verecek kişinin borcu bulunmamalıdır.
- ✿ Zekât verirken akraba ve komşulardan ihtiyaç sahibi olanlara öncelik tanınmalıdır.

Zekât Kimlere Verilir?

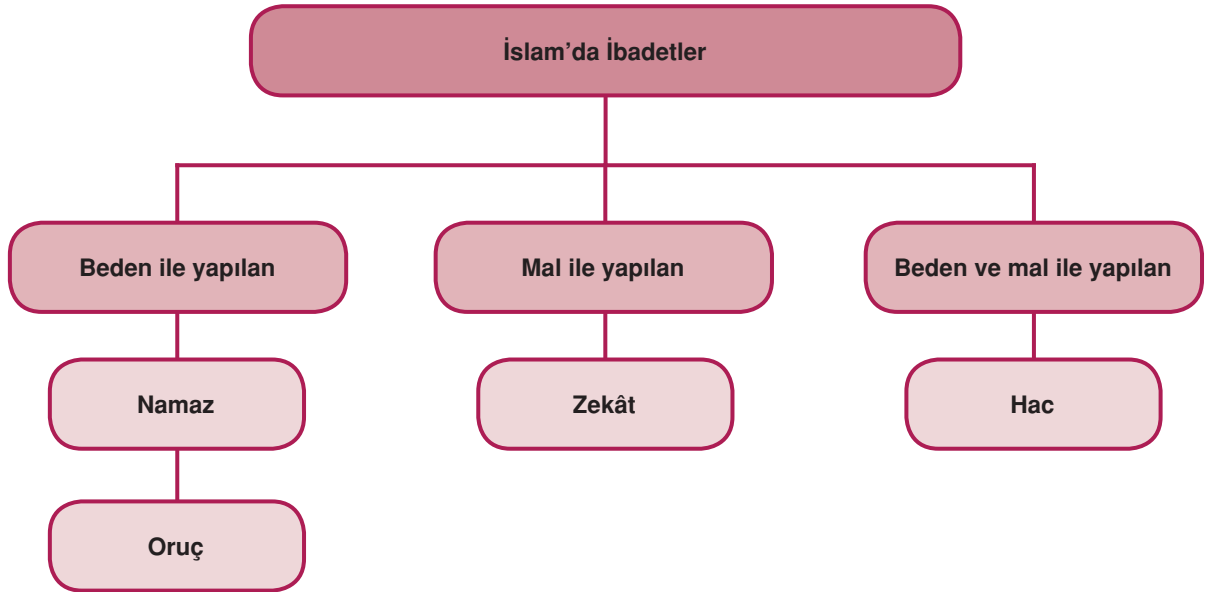
Zekât, düşkünlere, yoksullara, yolda kalmışlara, özgürlüğünü yitirmiş olanlara, zekât memurlarına, Allah yolunda çalışanlara, borçlu olanlara, kalbi İslam’a ısındırılmak istenenlere verilir.

UYARI

Bir Müslüman, eşine ve çocuklarına, torunlarına, annesine ve babasına, büyükannesine ve büyükbabasına zekât veremez.

Zekâtın Sağladığı Yararlar

- ❁ Toplumsal yardımlaşma ve dayanışmaya katkı sağlar.
- ❁ Malın bereketlenmesi ve çoğalmasına katkı sağlar.
- ❁ Allah'ın bize vermiş olduğu nimete karşılık **şükür** ifadesini yerine getiririz.
- ❁ Zenginlerle fakirler arasındaki kıskançlık, kin ve düşmanlık duygularını giderir.
- ❁ Dostluk ve saygı bağlarını kuvvetlendirir.
- ❁ İnsandaki cimrilik ve bencillik gibi kötü huyları yok eder.
- ❁ Ekonomik dengesizlikleri önler.

Tabloda da belirtildiği gibi Zekât sadece mal ile yapılan bir ibadettir. Allah zekat vermeyi zenginlere farz kılmıştır. Zekâtla birlikte toplumda ihtiyacı olan fakir insanların gözetilmesi hedeflenmiştir. Zengin insanlar zekâtlarını verdiğinde, fakirlerde zenginlere karşı kin, nefret, kıskançlık gibi duygular oluşmaz. Zenginlerde ise; cömertlik, yardımseverlik ve alçak gönüllülük gibi duygular gelişir. Zenginler kendi elleriyle zekâtlarını verdiklerinde insanlara yardımda bulunmanın, onlarla bir şeyleri paylaşmanın huzur ve mutluluğunu yaşarlar, sorumluluk bilinçleri gelişir.

Konuyla ilgili Ayetler:

“Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve rızık olarak yerden size çıkardıklarımızdan hayra harcayın. Size verilse, gözünüzü yummadan alamayacağınız kötü malı, hayır diye vermeye kalkışmayın. Biliniz ki Allah zengindir, övgüye lâyıktır.”

(Bakara suresi, 267. ayet)

“Eğer sadakaları (zekât ve benzeri hayırları) açıktan vererseniz ne âlâ! Eğer onu fakirlere gizlice vererseniz, işte bu sizin için daha hayırlıdır. Allah da bu sebeple sizin günahlarınızı örter. Allah, yapmakta olduklarınızı bilir.”

(Bakara suresi, 271. ayet)

“Namazı kılın, zekatı verin, peygambere itaat edin ki merhamet göresiniz.”

(Nur suresi, 56. ayet)

Konuyla ilgili güzel bir söz:

“Zekât zenginleri sınamak, fakirlere destek olmak için konulmuştur. Eğer insanlar malların zekatını verselerdi hiçbir Müslüman fakir ve muhtaç kalmaz, Allah'ın farz kıldığı bu hakla onlar da ihtiyaçlarını gidermiş olurdu. Zenginlerin aç gözlülüğü olmasaydı halk fakir, muhtaç, aç ve çıplak kalmazdı.”

(Cafer-i Sadık)

Zekât toplumdaki zenginle fakirlerin arasındaki kin, haset, kıskançlık gibi kötü duyguların önlenmesini katkı sağlar, zengin ve fakirler arasında dostluk ve sevgi köprüleri kurar. Sevgili Peygamberimiz de bu konuyla ilgili olarak: “Zekât İslam'ın köprüsüdür.” Diye buyurarak zekâtın toplumdaki insanları birbirine yaklaştırdığının önemine vurgu yapmıştır. Yine Peygamberimiz “Zekâtı verilen mal, budanan ağaç gibidir. Budandıkça daha da gürleşir ve fazla meyve verir.” Diye buyurarak zekâtı verilen malın Allah tarafından bereketlenip artacağını belirtmiştir.

Örnek 1

Zekâtı farz kıldı Allah,
Zengin kullar versin diye.
Yoksulların yüzü gülsün,
Mutluluğa ersin diye.

Üzeyir Gündüz

Bu dördlükte zekâtla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

- A) Farz bir ibadet olduğuna
- B) Yoksulları mutlu ettiğine
- C) Zenginlerce yerine getirildiğine
- D) Fakirin, zenginin malındaki hakkı olduğuna

Çözüm

Bu dördlükte zekâtla ilgili olarak D seçeneğindeki ifadeye yer verilmemiştir. Diğer seçeneklerdeki ifadeler vurgulanmıştır. Buna göre cevabımız D seçeneği olmalıdır.

Örnek 2

Aşağıdaki hadislerden hangisi zekât ya da sadakanın toplumsal yönü ile ilgili değildir?

- A) "Sadaka vermek malı eksiltmez."
- B) "Komşusu aç iken kendisi tok yatan olgun bir mümin değildir."
- C) "Kişi kardeşine yardım ettiği sürece Allah da ona yardım eder."
- D) "Başkalarına zarar verecek bir şeyi yoldan kaldırmak da sadakadır."

Çözüm

B, C, ve D seçeneklerinde zekat ve sadakanın toplumsal yönüne değinilmişken A seçeneğindeki ifade; zekat ve sadakanın toplumsal yönüyle ilgili değildir. Buna göre doğru cevabımız A seçeneği olmalıdır.

Örnek 3

Zekâtın nasıl verilmesi gerektiğiyle ilgili bir afiş hazırlayan Ömer'in, afişini desteklemek için aşağıdaki ayet veya hadislerden hangisini kullanılmasını beklenir?

- A) "Öyleyse yetimi sakın üzme! İsteyeni sakın azarlama!" (Duha suresi, 9. 10. ayetler)
- B) "Kardeşini güler yüzle karşılayan da bir iyiliktir." (Hadis-i Şerif)
- C) "Gözleri görmeyene yardım etmen de bir sadakadır." (Hadis-i Şerif)
- D) "Sevdiğiniz şeylerden (Allah yolunda) harcamadıkça iyiye erişemezsiniz." (Al-i İmran suresi, 92 .ayet)

Çözüm

Soruda zekâtın nasıl verilmesi gerektiğiyle ilgili ayet veya hadis sorulmuştur. Buna göre A seçeneğindeki ayet bu konuyla ilgilidir buna göre doğru cevabımız A olmalıdır.

Örnek 4

"Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve rızık olarak yerden size çıkardıklarımızdan hayra harcayın. Size verilse gözünüzü yummadan alamayacağınız kötü malı, hayır diye vermeye kalkışmayın. Biliniz ki Allah zengindir, övgüye layıktır." (Bakara suresi, 267. ayet)

Aşağıdaki örneklerden hangisinin bu ayete uygun olduğu söylenemez?

- A) Zekâtını hesaplayıp altın olarak veren kuyumcu
- B) Sürüsündeki en zayıf koyunu zekat olarak veren kişi
- C) Zekâtını yetiştirdiği ürünlerin en iyisinden veren çiftçi
- D) Gelirinin zekâtını nakit para olarak veren esnaf

Çözüm

Ayette zekâtın malın kötüsünden verilmemesi vurgulanmaktadır. Buna göre sürüsündeki en zayıf koyunu zekât olarak veren kişi malın kötüsünden vermiş olmaktadır. Buna göre doğru cevabımız B seçeneği olmalıdır.

Örnek 5

Aşağıdaki ayetlerin hangisinde paylaşma ve yardımlaşmanın bir gereklilik olduğu vurgulanmaktadır?

- A) "Allah yolunda mallarını harcayanların örneği, yedi başak bitiren bir dane gibidir ki, her başakta yüz dane vardır..." (Bakara suresi, 261. ayet)
 B) "(Yapacağınız hayırlar,) kendilerini Allah yoluna adanmış, bu sebeple yeryüzünde kazanç için dolaşmayan fakirler içindir..." (Bakara suresi, 273. ayet)
 C) "Mallarında, muhtaç ve yoksullar için bir vardır." (Zariyat suresi, 19. ayet)
 D) "Öyleyse sakın yetimi ezme! Sakın isteyeniyi azarlama!" (Duha suresi, 9-10. ayet)

Çözüm

Soruda yardımlaşmanın zorunluluk olduğunu bildiren ayet sorulmaktadır. C seçeneğindeki ayette zenginlerin mallarında, muhtaç ve yoksullar için bir hak vardır, denilerek yardımlaşmanın bir gereklilik olduğu vurgulanmaktadır. Buna göre Cevap C'dir.

Örnek 6

Aşağıdaki ifadelerden hangisi zekat ibadetinin toplumsal yönünü ortaya koymaktadır?

- A) Malın bereketlenmesi ve çoğalmasdır.
 B) Nimetlere karşı bir şükür ifadesidir.
 C) Yardımlaşma ve dayanışmayı yaygınlaştırır.
 D) Malın temizlenmesini sağlar.

Çözüm

Zekat toplumda yardımlaşma ve dayanışmayı yaygınlaştırır. Buna göre doğru cevabımız C seçeneği olmalıdır.

Örnek 7

"Mallarını Allah yolunda harcayıp da arkasından başa kakmayan, fakirlerin gönlünü kırmayan kimselerin Allah katında ödülleri vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir." (Bakara suresi, 262. ayet)

Zekat ile ilgili bu ayette verilmek istenen mesaj aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zekat alan kişiyi minnet altında bırakacak ve incitecek davranışlardan kaçınılmalıdır.
 B) Zekat verirken akraba ve komşulardan ihtiyaç sahibi olanlara öncelik tanınmalıdır.
 C) Bir maldan zekat verilebilmesi için o malın gelir getiren cinsten olması gereklidir.
 D) Zekatın bir ibadet olduğu unutulmamalı ve zekata niyet edilmelidir.

Çözüm

Soruda verilen ayette; Zekât alan kişiyi minnet altında bırakacak ve onu incitecek davranışlardan kaçınılması gerektiği vurgulanmıştır. Buna göre doğru cevabımız A seçeneği olmalıdır.

Örnek 8

"Mallarını Allah yolunda harcayıp da arkasından başa kakmayan, fakirlerin gönlünü kırmayan kimselerin Allah katında ödülleri vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir." (Bakara suresi, 262. ayet)

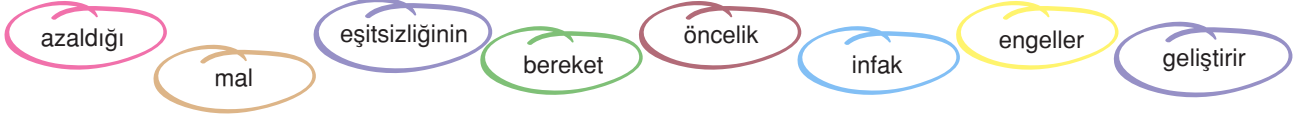
Bu ayette vurgulanan husus aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsan onurunun korunması
 B) Yardımların nereye harcandığının bilinmesi
 C) İyiliklerin karşılığının insanlardan beklenmesi
 D) Yardım ederken akrabaya öncelik verilmesi

Çözüm

Soruda verilen ayette; zekat verirken zekatı alan kişiyi minnet altında bırakmadan, onun onurunu incitmeden zekat verilmesine vurgu yapılmıştır. Buna göre cevabımız A seçeneği olmalıdır.

1. Aşağıdaki boşlukları panodaki uygun olan sözcüklerle doldurunuz.

- a) Allah'ın rızasını kazanmak amacıyla kişinin servetinden harcamada bulunmasınadenir
- b) Zekat sözlükte; temizleme,, artma, çoğalma anlamlarına gelir.
- c) Zekat, zengin ile fakir arasındaki gelir önlenmesinde yardımcı olur.
- d) Zekat ve sadaka; bireyin merhamet, acıma, sorumluluk, paylaşma gibi duygularını
- e) Zekat ve sadaka; kişide dünyevileşmeyi, ahlaki olarak olgunlaşmasını sağlar.
- f) Zekat, Allah'ın verdiği nimetine karşı bir şükür ifadesidir.
- g) Zekat sayesinde yoksulluğun gelir dağılımının dengeli olduğu toplumlarda huzur ve refah seviyesi de artar.
- h) Zekât verirken akraba ve komşulardan ihtiyaç sahibi olanlara verilmelidir.

2. Aşağıdaki sorulan cevaplarının karşısına evet ise “✓” işareti, hayır ise “X” işareti koyunuz.

Zekat toplumdaki insanlar arasında dostluk, sevgi bağlarını güçlendirir mi?	
Zekat verecek kişi evli mi olmalıdır?	
İnsanın temel ihtiyaçlarından zekat verilebilir mi?	
Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların zekât miktarları birbirinden farklı mıdır?	
Zekat vermek için sağlıklı olmak şart mıdır?	
Zekât vermesi gerektiği halde zekâtını vermeyen kişi günaha girmiş olur mu?	
Zekat vermek farz mıdır?	
Zekat verirken akrabalarından fakir olanlara öncelik tanınmalı mıdır?	
Zekat toplumsal yardımlaşma ve dayanışmaya katkı sağlar mı?	
Zekat vermek için belli bir zenginlik mi gerekir?	
Zekât verilecek malda aranan şartlardan biri de malın kırk eşit parçaya bölünebilen bir mal olması mıdır?	

1.

Fatma Nine

Benim 150 g altınım var. Ancak ne kadar zekât vereceğimi hesaplayamıyorum. Çünkü okuma yazma bilmiyorum. Bu yüzden torunlarımdan yardım istedim.

Buna göre, Fatma ninenin hangi torunu hesaplamayı doğru yapmıştır?

- A) 15 g altın değerinde
- B) 5 g altın değerinde
- C) 3,75 g altın değerinde
- D) 3,5 g altın değerinde

2.

"Zekât zenginleri sınamak, fakirlere destek olmak için konulmuştur. Eğer insanlar malların zekâtını verselerdi hiçbir Müslüman fakir ve muhtaç kalmaz, Allah'ın farz kıldığı bu hakla onlar da ihtiyaçlarını gidermiş olurdu. Zenginlerin aç gözlülüğü olmasaydı halk fakir, muhtaç, aç ve çıplak kalmazdı."

(Cafer-i Sadık)

Cafer-i Sadık'ın bu sözünden hareketle zekât ile ilgili olarak;

- İnsanlar zekâtını verdiğinde toplumda fakirlerin ihtiyaçları giderilmiş olacaktır.
 - Zekâtla zenginler imtihan edilmektedir.
 - Zekât toplumdaki sınıf farklılıklarını belirginleştirir.
- İfadelerinden hangilerine ulaşılabilir?**

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) I ve III
D) I, II ve III

3.

ZEKÂT

Zekâtı farz kıldı Allah,
Zengin kullar versin diye.
Yoksulların yüzü gülsün,
Mutluluğa ersin diye.

Sosyal yardım, dayanışma,
Bir toplumun temelidir.
Müminlerin kaynaşması,
Rabb'imizin emelidir.

Üzeyir Gündüz
Diyaret Çocuk Dergisi
S.23

Verilen şiirde aşağıdaki bilgilerden hangisi yoktur?

- A) Zekâtın farz olduğu
B) Sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın toplumun temeli olduğu
C) Zenginlerin ne kadar zekât vermesi gerektiği
D) Zekâtın müminlerin kaynaşmasını sağladığı

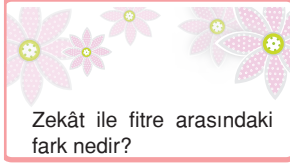
4.

Zekât nelerden?	Ne kadar verilir?
Ticaret malları	1 ?
Sığır	2 ?
Toprak ürünleri	3 ?

Kavram haritasındaki 1, 2 ve 3 numaralı kutucuklar aşağıdakilerden hangisiyle doldurulmalıdır?

	1	2	3
A)	1/20	1/20	1/10
B)	1/40	1/30	1/10
C)	1/5	1/20	1/40
D)	1/40	1/40	1/20

5.

Zekât ve fitre ile ilgili sorulan soruya Metin ve Can şu yorumu getirmişlerdir:

Zekât, sahip olduğumuz malın, fitre ise sağlık içinde bayrama ulaşmanın şükürü anlamına gelir.

Metin

Zekât, ramazan ayında, fitre ise yılın herhangi bir zamanında verilir.

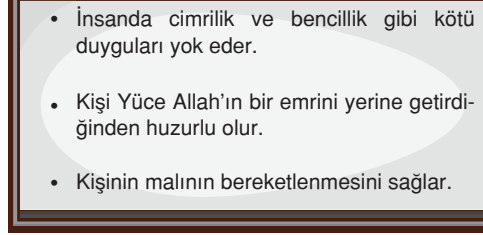

Can

Öğrencilerin yorumlarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Yalnız Metin'in yorumu doğrudur.
- B) Yalnız Can'ın yorumu doğrudur.
- C) Her iki öğrencinin yorumu da doğrudur.
- D) Her iki öğrencinin yorumu da yanlıştır.

7.

Öğretmen Filiz Hanım öğrencilerine bir soru sormuş ve öğrencilerin doğru cevaplarını tahtaya yazmıştır.

Filiz Öğretmen, “zekât ve sadaka” konusuyla ilgili öğrencilerine aşağıdaki hangi soruyu sormuş olmalıdır?

- A) Zekât hangi mallardan verilir?
- B) Zekâtın kişiye kazandırdıkları nelerdir?
- C) Zekât kimlere verilmez?
- D) Zekâtın toplumsal dayanışmaya katkıları nelerdir?

Yazar Onur Yiğit

6. Öğretmen: “Ertuğrul, Zekâtın toplumsal faydalarını sayar mısın?”

Ertuğrul: ?

8/A sınıfı öğrencilerinden Ertuğrul, öğretmenin sorduğu soruya aşağıdaki hangi cevabı verirse yanlış bir cevap vermiş olur?

- A) Ülkedeki yoksulların azalmasını sağlar, ülkede huzur artar.
- B) Zenginlerle fakirler arasındaki kıskançlık, kin ve düşmanlık duygularını giderir.
- C) Bireyin merhamet, acıma, paylaşma duygularını geliştirir, artırır
- D) Zenginler ve fakirler arasında köprü vazifesi görür.

8.

	D	Y
Zekât mal ile yapılan bir ibadettir.	✓	
Zekâtı ömürde bir defa vermek yeterlidir		✓
Zekât, toplumda birlik ve kardeşlik duygularını güçlendirir.	✓	
Zekât, toplumda fakirliğin azalmasına katkıda bulunur		✓

Yukarıdaki tablodaki bilgilere göre hangi renk satırda yanlış işaretleme yapılmıştır?

- A) Yeşil
- B) Turuncu
- C) Mavi
- D) Pembe

Konu Tarama Testi Cevap Anahtarı

1. C

2. B

3. C

4. B

5. A

6. C

7. B

8. D
